

Cuprins

Cartea întâi

Fusta largă	9
Sub plută	19
Fluturile și becul	32
Albumul de fotografii	44
Cioburi, cioburi și ulcele	56
Orarul	67
Rasputin și alfabetul	78
Cintecul cu efect la distanță din turnul cu etaje	90
Tribuna	103
Vitrina	119
Nici o minune	129
Postul de Vinerea Mare	141
Îngustarea de la vârful picioarelor	155
Spinarea lui Herbert Truczinski	165
Niobe	179
Credință, speranță, dragoste	192

Cartea a doua

Fiare vechi	205
Poșta poloneză	218
Casa din cărți de joc	232
El se odihnește la Șaspe	243
Maria	255
Praful efervescent	267
Comunicate speciale	279
A-ți aduce neputința la doamna Greff	289

Șaptezeci și cinci de kilograme	303
Teatrul de campanie al lui Bebra	316
Inspectarea betonului – sau plictis mistic, barbar	328
Succesorul lui Hristos	345
Scârmănătorii	359
Vicleimul	370
Drumul furnicilor	382
S-o fac sau să n-o fac	396
Insecticidul	408
Creștere în vagonul de marfă	420

Cartea a treia

Pietre de brichetă și pietre de mormânt	433
Fortuna Nord	449
Madonna 49	462
Ariciul	476
În șifonier	489
Klepp	500
Pe covorul de cocos	512
În <i>Pivnița de ceapă</i>	523
Pe digul Atlanticului sau buncărele nu pot scăpa de betonul lor	539
Inelarul	555
Ultimul tramvai sau închinare la un borcan	567
Treizeci	583

Günter Grass

Toba de tinichea

Traducere din limba germană
de Nora Iuga

POLIROM
2018

Tribuna

Prin spargerea geamurilor de la foaierea Teatrului nostru Municipal, am încercat și am reușit să iau pentru prima oară contact cu arta scenică. Cred că mama a observat, în ciuda emoției puternice provocate în acea după-amiază de negustorul de jucării Markus, relația mea directă cu teatrul, pentru că, în timpul Crăciunului care a urmat, a cumpărat patru bilete la teatru pentru ea, pentru Stephan și Marga Bronski și pentru Oskar și ne-a luat cu ea pe toți trei, în ultima duminică de Advent, la o feerie de Crăciun. Aveam loc în stalul al doilea lateral, primul rând. Candelabrul mare, de deasupra rîndurilor de la parter, se întrecea pe sine. Așa că m-am bucurat că nu l prefăcusem în cioburi cu bătăile mele de tobă din turn.

Pe atunci deja erau prea mulți copii. În staluri vedeam mai mulți copii decît mame, în timp ce în primele rînduri de la parter, unde ședeau cei mai înstăriți și mai prudenți în a procrea, relația mamă-copil era mai echilibrată. Dar copiii n-ar sta liniștiți pentru nimic în lume! Marga Bronski, care ședea între mine și cumintele Stephan, alunecă de pe fotoliul ei rabatabil, vru să se urce din nou pe el, dar găsi că e mai agreabil să facă gimnastică pe balustrada fotoliului, se agăță în mecanismul acestuia, strigă, ce-i drept scurt și suportabil, în comparație cu celelalte gîtlejuri urlătoare din jurul nostru, pentru că mama îndopase, la timp, gura copilului neastîmpărat cu bomboane. Tot sugînd și obosită, înainte de vreme, de exercițiile cu fotoliul rabatabil, sora mai mică a lui Stephan adormi îndată după începerea spectacolului, dar trebui să fie trezită la sfîrșitul actelor, pentru aplauze, avusese grijă să ne roage asta.

Se reprezenta Povestea lui Tom Degețel, care mă captivase de la prima scenă și, firește, mă viza personal. Montarea era foarte abilă, Degețel nu apărea deloc, doar vocea i se auzea și personajele

de înălțime normală se agitau în jurul eroului nevăzut, dar foarte activ al piesei. Aci se ascundea în urechea calului, aci îl vindea tatăl lui, pe bani grei, la două haimanale, iată că se salvă pe botul pălăriei uneia dintre haimanale, vorbe de acolo, de sus, mai târziu se strecură într-o gaură de șoarece, apoi într-o cochilie de melc, se alie cu hoții, ajunse în fin și, odată cu finul, în stomacul vacii. Dar vaca fu tăiată, pentru că vorbea cu vocea Degețelului. Stomacul vacii pribegi plină se trezi la gunoi cu Tom cu tot și aici fu înghițit de un lup. Dar năzdrăvanul cel mic îl atrase pe lup, cu vorbe deștepte, în casa și cămăra tatălui său și făcu acolo larmă mare când lupul vru să fure. Sfârșitul a fost ca în toate poveștile. Tatăl îl omorî pe lupul cel rău, mama îi tăie burta și stomacul cu foarfecele și afară ieși Degețel, adică fu auzit strigînd: „Tată, am fost în gaură de șoarece, în burta unei vaci și în stomacul unui lup: acum rămîn la voi”.

Mă impresionase finalul, iar cînd m-am uitat în sus, la mama, am observat că își ascundea nasul în batistă, pentru că și ea, ca și mine, confundase acțiunea de pe scenă cu propria ei soartă. Mama se lăsa lesne impresionată, în următoarele săptămîni, cît durară sărbătorile de Crăciun, mă strîngea la pieptul ei, mă săruta și îl numea pe Oskar, cînd în glumă, cînd trist: Degețel. Sau: Micul meu Degețel. Sau: Sărăcuțul, sărăcuțul Degețel.

Abia în vara anului treizeci și trei aveam din nou să merg la teatru. Printr-o neînțelegere, chestiunea n-a reușit cum trebuia, dar m-a impresionat ulterior. În mine mai răsună, în continuare, rumoarea aceea, deoarece s-a întîmplat la Opera din Pădure, la Sopot, unde se prezenta, sub cerul liber al nopții de vară, în fiecare an, muzică de Wagner în mijlocul naturii.

De fapt, numai mama avea o oarecare înclinație pentru operă. Pentru Matzerath, pînă și operetele erau prea elevate. Jan se lua după mama, făcea caz de unele arii, deși, în ciuda unei înfățișări foarte muzicale, era complet imun la sunetele frumoase, în compensație, îi cunoștea pe frații Formella, foști colegi cu el la gimnaziul Karthaus, care locuiau la Sopot și conduceau iluminatul podețului de pe lac, al fîntîinii arteziene din fața cazinoului și al administrației băilor și răspundeau totodată de lumini la Festivalul de operă din pădure.

Drumul la Sopot ducea prin Oliva. O dimineață în parcul castelului. Peștișori de aur, lebede, mama și Jan Bronski în renumita

Peșteră a șoaptelor. Pe urmă, din nou peștișori de aur și lebede, care aveau o înțelegere cu un fotograf. În timp ce eram fotografiați, Matzerath mă lăsă să-l călăresc pe umeri. Îmi proptisem toba pe cărarea lui din creștetul capului, ceea ce stârnea râsul celorlalți, chiar și mai târziu, când fotografia era deja lipită în album. Rămas-bun de la peștișorii de aur, de la lebede, de la Peștera șoaptelor. Nu numai în parcul castelului era duminică, chiar și în fața grilajului și în tramvaiul spre Glettkau și la Hotelul Băilor, unde am luat masa de prînz, în timp ce Marea Baltică ne invita neobosit să ne scăldăm în ea, de parcă nu ar fi avut nimic mai bun de făcut; peste tot era duminică. De îndată ce promenada strandului ne dirijase pașii spre Sopot, ne ieși duminica în cale și Matzerath trebui să plătească taxa de cură pentru toată lumea.

Ne am scădat în baia de sud pentru că se pare că acolo era mai puțină lume decît în cea de nord. Domnii se dezbrăcară în cabinele pentru domni, mama mă duse într-o cabină a băii pentru doamne și-mi ceru să mă duc gol în baia pentru familiști, în timp ce ea, care se împlinise și începuse deja să se reverse, își înghesui carnea într-un costum de baie galben-pai. Ca să nu-mi fac apariția prea dezbrăcat în baia pentru familiști, mi-am ținut toba în fața sexului și mai târziu m-am întins pe nisip cu burta în jos, nu voiam nici să intru în apa îmbietoare a Balticii, preferînd să-mi păzesc rușinea, să fac politica struțului. Matzerath, dar și Jan Bronski, arătau, cu burțile lor care începuseră să pună osînză pe ele, atît de ridicoli și aproape demni de compătimit, încît m-am bucurat cînd, târziu după-amiază, se duseseră în cabinele lor, unde fiecare și-a uns pielea arsă de soare cu cremă și a intrat, așa mînjit tot cu Nivea, în hainele civile de duminică.

Cafea și prăjituri la Steaua Mării. Mama avea chef să mănînce o a treia bucată din tortul cu cinci etaje. Matzerath era contra, Jan, și pentru, și contra. Mama comandă, îi dădu lui Matzerath o îmbucătură, îl hrăni bine pe Jan, îi mulțumi pe cei doi bărbați ai ei, înainte de a-și indesa în stomac, linguriță după linguriță, boțul acela îngrozitor de dulce.

O, sfîntă cremă de unt, tu, după-amiază de duminică senină spre înnoirată, pudrată cu zahăr pudră! Aristocrați polonezi ședeau în spatele ochelarilor de soare și al limonadelor concentrate, de care nu se atingeau. Doamnele se jucau cu unghiile lor violete și,

profitînd de briza mării, ne trimiteau mirosul de naftalină al capelor de blană împrumutate pe durata sezonului. Matzerath găsea că se maimuțăresc. Mamei i-ar fi făcut plăcere să împrumute o asemenea capă de blană, măcar pentru o după-amiază. Jan susținea că plictisul aristocrației poloneze a atins momentan o asemenea înflorire, încît, în ciuda datoriilor crescînde, nu se mai vorbește franțuzește, ci din pur snobism se preferă poloneza obișnuită.

Nu puteam să rămînem lipiți de scaune la Steaua Mării și să privim în neștire ochelarii albaștri de soare și unghiile violete ale aristocraților polonezi. Mama mea, umflată cu tort, simțea nevoia de mișcare. Parcul stațiunii ne luă în grija lui. A trebuit să călăresc pe un măgar și să fac o pauză pentru a fi fotografiat. Peștișori de aur, lebede – cîte nu-i trec naturii prin minte – și iar peștișori de aur și lebede, înobilînd apa dulce.

Printre arborii creți de tisă care, din păcate, nu șopteau, cum se spune îndeobște, i-am întîlnit pe frații Formella, iluminatorii cazinoului, iluminatorii Operei din Pădure. Mezinul Formella trebuia mai întîi să se elibereze de toate bancurile care ajungeau la urechile lui, datorită profesiei sale de responsabil cu luminile. Fratele mai mare, Formella, cunoștea bancurile, dar rîdea totuși molipsitor, din dragoste fraternală, la momentele cheie, arătîndu-și, cu această ocazie, un dinte de aur în plus fața de fratele său care nu avea decît trei. Toata lumea mergea la Springer să bea un rachiou de ienupăr. Mama prefera să mergem la Kurfürsten. Pe urmă, continuînd să se delecteze cu bancuri, din rezervele lui interminabile, mai tînărul Formella ne invită la masă, la „Papagalul”. Acolo l-am întîlnit pe Tuschel, iar lui Tuschel îi aparținea jumătate din Sopot, inclusiv o parte din Opera din Pădure și cinci cinematografe. În plus, mai era și patronul fraților Formella și se bucură cum ne bucuram și noi că ne-a cunoscut, că l-am cunoscut, Tuschel învîrtea neobosit un inel, pe care-l purta în deget, dar nu era un inel vrăjit, pentru că nu se întîmplă nimic, în afară de faptul ca Tuschel începu, la rîndul lui, să povestească bancuri, aceleași bancuri spuse de Formella mai înainte, dar, de astă dată, puțin mai încilcit, pentru că avea mai puțini dinți de aur. Și totuși, rîdea toată masa, pentru că Tuschel era cel care povestea bancurile. Doar eu rămîneam serios și încercam cu mina mea încremenită să ucid toate poantele. Ah, ce voie bună împrăștiau salvele de rîs, chiar

dacă nu erau veritabile, semănînd totuși cu rotalitul de la ferestrele colțului unde aveam masa. Tuschel se arăta generos, povesti încă un banc, comandă lichior cu fluturași aurii, își învîrte fericit, plutind în hohote de rîs și lichior cu fluturași aurii, inelul și iată că se întîmplă totuși ceva. Tuschel ne invită pe toți la Opera din Pădure, avînd în vedere că nu-i aparținea decît o bucățică din operă, nu putea să ne facă rost, din păcate, de invitații speciale, dar ne oferea cu plăcere locurile lui, o lojă cu fotolii, în care copilașul putea să doarmă dacă obosea; și scrise, cu un creion rezervor de argint, cîteva cuvinte Tuschel, pe o carte de vizită Tuschel, care, spunea el, o să ne deschidă toate ușile și așa a și fost.

Ce s-a întîmplat se poate povesti în puține cuvinte: o seară călduță de vară, Opera din Pădure, plină pînă la refuz de suflare străină. Încă înainte de a începe, au apărut țînțarii. Dar abia după intrarea în scenă a ultimului țînțar, care întîrzie totdeauna puțin și găsește nobil să-și anunțe sosirea bîzîind sîngeros, a început spectacolul în toată regula. Se dădea *Olandezul zburător*. Un vapor își făcu apariția, mai mult haiducește decît piratereste, din pădurea aceea de la care își trăgea numele Opera din Pădure. Marinarii le cîntau copacilor. Eu adormii pe perna lui Tuschel, iar cînd mă trezii, marinarii cîntau în continuare sau cîntau din nou: „Cîrmaciule, stai de veghe...”, dar Oskar ațipi iar, se bucura în somn că mama lui participa atît de intens la *Olandez*, plutea ca pe valuri și respira wagnerian. Nu observa că Matzerath și Jan al ei, cu mîinile puse în față ca niște scuturi, sforăiau de parcă ar fi tăiat cu ferăstrăul stînjeni de diferite mărimi și că și eu îi scăpăm lui Wagner printre degete; pînă ce Oskar se trezi de-a binelea, pentru că în mijlocul pădurii stătea o femeie părăsită și țipa. Avea părul galben și țipa, fiindcă un mașinist de la lumini, probabil Formella cel tînăr, îi pusese reflectorul în ochi și o orbea. „Nu!” strigă ea, „Vai mie!” și: „Cine mă chinuiește?” Dar Formella care o chinuia nu muta reflectorul de acolo și strigătul femeii abandonate, pe care mama a numit o ulterior solistă, se desfăcea, din cînd în cînd, într-o cascadă argintie înspumată, care, ce-i drept, ofilea copacii pădurii din Sopot înainte de vreme, dar nu atingea reflectorul lui Formella să-l nimicească. Vocea ei, deși puternică, cedă. Oskar trebui să intervină pentru a pune la punct sursa aceea de lumină prost crescută; eliberă un strigăt cu efect la distanță, bătînd insistența țînțarilor, și asasină reflectorul.

Scurtcircuitul, intunericul, scinteile, incendiul din pădure care fusese, din fericire, înăbușit la timp, deși stîrnise panică, nu fuseseră în intenția mea. De altfel, îi pierdusem în înghesuială nu numai pe mama și pe cei doi domni, treziți fără menajamente, ci pînă și toba mea se rătăci în acea debandadă.

Această a treia mea întîlnire cu teatrul i a dat mamei, care, după seara de operă din pădure, îl găzduise pe Wagner cu ușurință în pianul nostru, ideea de a-mi face cunoștință în primăvara lui treizeci și patru cu aerul circului.

Oskar nu vrea să-și bată gura aici vorbind despre doamne argintii la trapez, despre tigrii circului Busch, despre foci agere. Nimeni nu a căzut de sub cupola circului. Nici unui dresor nu i-a fost mușcat vreun organ. Focile au făcut ce-au învățat; au jonglat cu mingi și au fost răsplătite cu heringi cruzi. Îi datorez circului spectacolele plăcute pentru copii și atît de importanta întîlnire cu Bebra, clovnul muzical, care cînta *Jimmy the Tiger* pe sticle și conducea o echipă de liliputani.

Ne-am întîlnit pentru prima dată la menajerie. Mama și cei doi bărbați ai ei se lăsau batjocoriți de maimuțe. Hedwig Bronski, care în mod excepțional făcea parte din grup, le arăta copiilor poneii. După ce un leu căscase la mine, am început, ce-i drept cam ușuratic, să cochetez cu o bufniță. Am încercat să fixez pasărea, dar, de fapt, mă fixa ea pe mine: Oskar plecă tulburat de acolo, cu urechile vîjîind și, rănît în amorul lui propriu, se ghemui printre camioanele alb-albastre, unde locuiau circarii, pentru că acolo, în afară de cîteva capre pitice, legate cu lînii, nu erau alte animale.

Trecu pe lîngă mine, cu bretelele puse direct pe piele și cu niște pantofi scîlciți, ducea o găleată cu apă. Privirile ni s-au încrucișat fugitiv. Și totuși, ne-am recunoscut imediat. A pus găleata jos, și-a aplecat într-o parte capul mare, a venit spre mine și l-am și măsurat din ochi a fi cu vreo nouă centimetri mai mare decît Oskar.

„Ja te uită!” mormăi invidios. „Azi se pare că de la trei ani puștii nu mai vor să crească.” Pentru că nu i-am răspuns, vorbi din nou: „Mă cheamă Bebra, mă trag în linie directă din Prințul Eugen, al cărui tată a fost Ludovic al paisprezecelea și n-a fost savoiard, cum se spune”. Întrucît continuam să tac, își luă din nou avînt: „M-am oprit din crescut cînd am împlinit zece ani. Cam tîrziu, ce-i drept, dar tot e ceva!”